

non solum illa species subijcibilis, sed etiam ex vi illius inadæquati conceptus redditur illa species prædicabilis de multis non repugnanter quia concipitur, ut in potentia ad plura non quæ actu illi conveniunt, sed non repugnanter, quantum est ex vi talis conceptus inadæquati, licet aliunde repugnent plura individua, si adæquate concipiatur in Angelo, non solum quod est naturæ, sed etiam quod est principii individuantis in natura, de quo diximus plura in logica, q. VIII, art. III et IV.

XI. Secunda ratio D. Thomæ est quia si Deus esset in prædicamento, ens esset genus ejus, sed ens non potest esse genus, ergo Deus caret genere. Major probatur, quia Deus cum sit suum esse est ens per essentialitatem, ergo ratio entis pertinet ad essentialitatem, et quidditativum ejus conceptum, et non solum ad transcendentalem; ergo genus ejus debet esse ens, quia genus significat quidditativum conceptum, si quidem prædicatur in quid. Minor probatur, quia ens non est extra differentias, cum ipsæ non sint nihil, sed ens; genus autem extra differentias esse debet, quia contrahitur per illas, ergo ens non potest esse genus, ut dicit philosophus.

XII. Ad explicationem hujus rationis, supponimus id quod supra probatum est a D. Thoma art. IV, quod esse existentia, quod creaturis convenit accidentaliter, Deo convenit essentialiter, existentia autem proprie respicit ens, ut ens tamquam actuabile a se, nam proprius actus entis est esse, substantia autem, et accidens non respiciunt esse, ut proprium actum nisi in quantum entia sunt, nam in quantum substantia exigit esse per se, id est, modum illum perseitatis, et in quantum accidens esse in alio, non esse absolute. Igitur cum existentia sit actus

entis in ratione entis, si essentialiter convenit alicui enti, conveniet illi, ut actus essentialis, et consequenter ut differentia, non ut genus et cum sit proprius actus entis, et fundatur in illo, non poterit talis actus essentialis, qui est existentia habere aliud genus quam ens, id enim in quo fundatur, et radicatur, aliqua differentia est genus illius, existentia autem non potest fundari nisi in ente, quia est proprius actus entis, ut ens est: dicitur enim ens per ordinem ad esse, quod scilicet est capax essendi.

XIII. Formatur ergo discursus D. Thomæ hoc modo. Esse existentia essentialitatem est Deo, ergo si in Deo datur genus, existentia habebit, ut actus ultimus essentialis, atque adeo non ut genus, sed ut differentia, ergo id quod se habet ut fundamentum, et radix talis actus se habebit, ut genus. Radix autem, et fundamentum existentia, cujus est proprius actus est ens. Ergo ens habebit se, ut genus, quia genus pertinet ad essentialitatem in quid, et ut radix differentia sicut existentia, quæ est actus ultimus, et essentialis se habebit in quale respectu talis entis. Ergo si ens non potest esse genus, Deus nulum habet genus. Nec obstat, quod alicujus posset dicere, quod intellectivum se habebit, ut differentia constitutiva naturæ Dei, cum sit actus essentialis, et gradum naturæ constituens. Respondetur enim, quod si intellectivum, est differentia erit inferior, et actus magis specificus quam existentia, existentia autem se habebit, ut differentia superior. Quod enim debet esse differentia, convincitur evidentem ex ratione facta, quia non convenit accidentaliter, sicut creaturis, neque ut propria passio, sed essentialiter, quia est prædicatum intrinsecum, et constitutivum Dei, per quod essentialiter distinguitur a creaturis, ergo de-

bet se habere modum differentia, quia differentia non est aliud, quam actus essentialis, quo unum distinguitur ab alio, et sic prædicatur in quale, ergo sive intellectivum sit differentia, sive non, tamen si ponitur Deum habere genus etiam existentia cum sit essentialis actus in Deo, rationem differentia habere debet saltem superiorem ad rationem intellectivi, et ratione illius currit ratio D. Thomæ quod Deus debet habere ens pro genere superiori, supposito, quod existentia sit actus ejus essentialis, et differentialis saltem ut superior differentia.

XIV. Sed objicies: Quando D. Thomas dicit, quod ens debet esse genus Dei, vel sumit genus pro essentialitatem, seu nominaliter, vel prout est idem, quod existens, seu participat. Si primo modo falsum est, quod solus Deus sit ens per essentialitatem, quæcumque enim creatura habet suam intrinsecam essentialitatem, quæ illi essentialiter convenit, et sic non repugnabit, quod essentialitatem sit genus, quia sic ens convenit essentialiter, præsertim, quia essentialitatem hoc modo sumpta in Deo est substantia, quam non repugnat esse genus. Si secundo modo verum est, quod existentia essentialiter convenit Deo, non tamen sequitur, quod conveniat ut genus, sed vel erit differentia, quia per se primo convenit Deo, vel erit attributum essentialiter conveniens Deo sicut sapientia, et immensitas, et alia similia. Ac denique, quia licet existentia essentialiter conveniat Deo, non tamen sequitur quod sub conceptu existentia sit genus, sed sub conceptu substantia, quatenus substantia dicitur existens per se, et sic non repugnat, quod sit genus. Confirmatur instando in minore assumpta a D. Thoma, quia sumendo ens pro eo, quod est existens non bene probat de illo, quod

sit transcendens, et quod includatur in differentiis, ideoque non possit esse genus, nam existentia non est propria alicujus formæ, vel partis, sed totius, ut supra diximus, differentia autem significatur per modum formæ, ergo existentia non se habet ut transcendens respectu differentiarum.

XV. Respondetur ex dictis, quod ens in ratione D. Thomæ sumitur pro ente cujus proprius actus est existentia, quod est ens sumptum in communi pro essentialitatem, essentialitatem enim est proprium susceptivum existentia, et si existentia fuerit actus essentialis, et non contingenter conveniens, necessario habebit tale ens pro genere, et non pro subjecto. Nec potest ens ita sumptum esse substantia; tum quia existentia est proprius actus entis, ut ens est, nec potest se habere ut differentia respectu substantia, ipsamque substantiam habere pro genere, quia genus semper debet esse superius, et contrahibile per differentiam, substantia autem non potest se habere, ut quid superius, et contrahibile respectu existentia, quia existentia est actus universalissimus, si quidem omne ens est capax existentia, et ita potius per substantiam contrahitur, et limitatur, quam ipsa contrahat substantiam, et se habeat ad illam, ut differentia, et sic si aliquid habet pro genere debet esse ens, ut ens est, tum etiam quia si haberet pro genere substantiam hæc non deberet esse substantia creata, quia talis non prædicatur de Deo ut genus, neque substantia ut divina, hæc enim non est genus Dei, sed ipsum individuum, et natura, quæ determinate est Deus, ergo debet esse abstrahens a creata, et increata, hæc autem non minus est analogica, quam ens, nec minus intrat in ipsas differentias, quam ens, et sic eodem modo currit ra-

tio D. Thomæ. Quod vero dicitur in argumento, quod existentia non sequitur, quod conveniat ut genus, sed ut differentia, vel attributum, respondetur, quod ut attributum convenire non potest, cum sit primum præsuppositum ad omne attributum, quia est id, quo primo ens divinum secernitur ab ente creato. Si autem se habet ut differentia, in hoc currit tota vis rationis D. Thomæ, quia tunc non posset habere pro genere nisi ens, ut ens est, hoc autem repugnat esse genus. Quod vero dicitur non sequi, quod sub conceptu existentia sit genus, sed sub conceptu substantia, respondetur nos non dicere, quod existentia sit genus, sed quod si datur genus in Deo debet esse ens, eo quod existentia, debet esse ejus differentia, et hoc ideo quia non solum sub conceptu substantia, sed sub conceptu existentia essentialiter convenit Deo, et ita debet esse actus essentialis, et consequenter differentia stando in conceptu existentia, ut existentia est, et non substantia.

XVI. Ad confirmationem respondetur D. Thomam non dicere, quod existentia, seu ens prout dicitur existens, sit genus in Deo, sed ex eo quod existentia essentialiter convenit Deo colligitur, quod ens solum potest esse genus ejus sumptum in sua latitudine secundum quod est susceptivum existentia, et existentia proprius actus ejus, ens autem in hac latitudine non est genus, quia est transcendens.

XVII. Tertia ratio D. Thomæ est, quia omnia, quæ sunt in uno genere conveniunt in quidditate, et differunt in esse, sicut aliud est esse equi, et esse hominis, quæ conveniunt in genere animalis, et aliud est esse hujus hominis, et illius; ergo oportet, quod quæcumque sunt in genere differant in eis esse, et essentia, sed in Deo non differt esse,

et essentia, ergo Deus non est in genere.

XVIII. Contra hanc rationem instatur primo, quia solum sequitur, quod ea, quæ conveniunt in genere solum differant in esse essentiali, et specifico inter se, quod vero differant secundum existentiam, ita quod in eadem specie existentia, et essentia differant, hoc unde sequitur? Secundo, instatur illa secunda consequentia, scilicet in Deo non differt esse ab essentia, ergo Deus non est in genere: laboratur enim eadem æquivocatione: nam si loquitur de esse essentia, hoc certum est, quod non differt ab ipsa quidditate etiam in rebus, quæ ponuntur in prædicamento, et ita ex hoc non bene inferitur Deum non esse in prædicamento. Si autem loquitur de esse existentia, etiam consequentia non tenet, sufficit enim quod esse existentia Dei differat ab existentia aliorum, quæ ponuntur in prædicamento, sicut existentia hominis, et equi differunt inter se, non vero requiritur, quod esse existentia differat ab ipsa essentia rei, quæ ponitur in prædicamento, hoc enim nunquam probatur. Præterquam quod etiam in creaturis multi dicunt non distingui essentiam ab existentia, nisi per rationem, et tamen res creatæ ponuntur in prædicamento, ergo non debet per rem tam dubiam sicut est existentiam distingui ab essentia probari res ita certa, sicut est Deum non poni in prædicamento. Unde solvitur ratio D. Thomæ dicendo, quod licet existentia non distinguatur in re a Deo, distinguitur tamen per rationem, et hoc sufficit, ut conveniat in genere, et differat in esse, scilicet, differendo per rationem, et non realiter.

XIX. Nihilominus vis rationis D. Thomæ valde efficax est, et profunda. Præsupponit autem principium jam supra ostensum, quod genus

non potest esse actus purus, sed debet esse in potentia ad differentias, per quas contrahitur; si enim genus non in potentia, sed in actu contineret suas differentias, cum unaquæque species participet totum, quod actu est in ipso genere, consequenter unaquæque species habebit omnes differentias generis, et sic non erunt diversæ species sentire secundum diversum esse, sive essentia, sive existentia. Ergo si differunt (si quidem sunt diversæ species) oportet non genus sit in potentia ad differentias, et consequenter ad diversas existentias, quæ secundum tales differentias conveniunt ipsis speciebus, ergo sequitur quod tale genus non sit actus purus, quia est in potentia ad differentias, quibus contrahitur, et ad esse, quod superadditur ratione talium differentiarum. Ex quo ulterius sequitur, quod neque ipsa ratio specifica, quæ constat ex tali genere potest esse actus purus, si quidem est conjunctus potentialitati ipsius generis; ergo tam ex parte generis, quam ex parte speciei non est actus purus, ergo nec sibi convenit essentialiter existentia, sed participative, cui enim convenit essentialiter existentia est actus purus, et sic non erit differentia inter Deum et creaturam quia in creatura accidentaliter convenit existentia ipsi essentia. Et sic bene sequitur ex eo quod aliquid ponatur in genere quod existentia differat ab essentia, seu accidentaliter illi conveniat, et actus purus, sed potentiale ens.

XX. Unde solvuntur instantia ad ductæ. Ad primam enim dicitur ex ratione D. Thomæ sequi quod species contentæ sub genere differant secundum esse essentialiter specificum, et secundum esse existentia, quod speciebus ipsis convenit, et consequenter, quod ex parte generis Deus habeat aliquid potentiali-

tatis, et non sit actus purus, inde vero inferitur, quod existentia conveniat illi accidentaliter, et differat ab ipsa.

Ad secundam instantiam similiter respondetur ex ratione D. Thomæ recte inferri, quod si Deus ponitur in genere, licet non differat quidditas generica ab esse essentia actuali, habet se tamen potentialiter ad illud, et consequenter ad diversa esse, sive essentia, sive existentia, quæ inveniuntur in ipsis speciebus. Exinde vero optime sequitur debere distingui existentia ab essentia, quia non est actus purus, hoc ipso quod habet aliquid potentialitatis, et consequenter participative, et accidentaliter ei conveniet existentia, quod in sententia D. Thomæ non stat sine distinctione reali existentia ab essentia.

Ad ultimam respondetur, quod si ve existentia distinguatur per rationem ab essentia, sive non, tamen quod directe probat ratio D. Thomæ est, quod si Deus ponitur in genere, oportet quod genus non sit actus purus, et consequenter quod existentia conveniat ei accidentaliter, et participative, quod est eodem modo convenire, atque creaturæ, quod secundum D. Thomam non fit sine distinctione reali inter essentiam, et existentiam, et ita dicit D. Thomas quod ea, quæ ponuntur in prædicamento conveniunt in quidditate, et differunt secundum esse.

ARTICULUS VI.

Quæ distinctio, et compositio sint inter attributa divina.

I. De hac quæstione solet etiam tractari infra, quæstione xxviii, agendo de relationibus divinis, quomodo distinguantur ab essentia. Commodius tamen agitur de distinctione attributorum hic ubi tractatur